

3. Conceptual Framework [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uakron.edu/education/about-the-college/conceptual-framework.dot>.

4. Elementary education student teaching handbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www2.education.uiowa.edu/students/docs/sfeocs/Elementary_Education_Student_Teaching_Handbook.pdf?sfvsn=2.

5. Student teaching handbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.colostate.edu/dept/EdLicense/StudentTeaching/sthandbookfa05.pdf86>

6. Student teaching handbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rcoe.appstate.edu/students/field-and-student-teaching/student-teaching-handbook>

7. Student teaching handbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.southeastern.edu/acad_research/programs/stu_teach/assets/studenthandbook.pdf

8. Student teaching handbook for academic year 2013-2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.indwes.edu/uploadedFiles/Siteroot/Academics/Colleges_and_Schools/CAS/Schools_and_Divisions/Teacher_Education/2013-2014%20STUDENT%20TEACHING%20HANDBOOK.pdf

Анотація

А.А.Кащук

Опыт управления практической подготовкой будущих учителей начальных классов в США

В статье рассмотрен вопрос управления практической подготовкой будущих учителей начальных классов в США. Обоснована необходимость в адаптации лучшего мирового опыта в системе отечественного высшего образования. Автором определены цель и содержание педагогической практики студентов, субъекты управления практической подготовкой, условия допуска к прохождению практики. Указаны основные принципы реализации практической подготовки студентов. Автором совершена характеристика американского студента как активного субъекта учебно-воспитательного процесса. Обобщены и описаны функциональные обязанности всех участников в системе управления практической подготовкой в высших педагогических учебных заведениях США.

Ключевые слова: практическая подготовка, управление практической подготовкой будущих учителей в США, функциональные обязанности.

Summary

A.O.Kaschuk

American Experience of Student Teaching Management of Future Teachers in Primary School

The question of the student teaching management of future teachers in primary school in the United States of America is studied in the article. The necessity to adapt the best global experience in Ukrainian system of higher education is grounded in an article. The author designates the purpose and the content of students' pedagogical practice, subjects of management and the conditions of admission to probation. The main principles of student teaching are shown. The author gives a description of the characterization of an American student as an active subject of the educational process. The functional responsibilities of all participants in the control system of student teaching in higher educational institutions in the USA are summarized and described in an article.

Key words: student teaching, management of student teaching of future teachers in the United States, functional responsibilities.

Дата надходження статті: «10» жовтня 2013 р.

УДК 930.2(477.52)

Н.О.КОВАЛЬОВА,

аспірантка

(м.Суми)

Історіографія дослідження життєдіяльності Миколи Неплюєва – педагога, філософа і громадського діяча

Стаття присвячена дослідженню історіографії життєдіяльності видатного громадського діяча, філософа та педагога М.М.Неплюєва. Аналізуються найбільш відомі та ґрунтовні праці, в яких вивчаються творча спадщина, погляди та основні аспекти життя М.Неплюєва. Висвітлюються різні погляди авторів на його світогляд, педагогічну та громадську діяльність, роботу Хрестовоздвиженського Трудового братства. Встановлюються відмінні риси новітньої історіографії та історіографії кінця XIX – початку XXст.

Ключові слова: М.М.Неплюєв, історіографія, дослідження, автор, публікація, Трудове братство, сільськогосподарська школа, система виховання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Микола Миколайович Неплюєв (1851–1908) засновник Хрестовоздвиженського Трудового братства, чоловічої та жіночої сільськогосподарських шкіл, богослов, просвітител, філософ і педагог. Його активна реформаторська діяльність в соціальній та освітній сферах привертала увагу тогочасних дослідників як на батьківщині, так і далеко за її межами. Вона не втратила актуальності та значимості для сучасного суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій... Дослідженню багатоаспектної діяльності М.М.Неплюєва в різний час були присвячені праці І.С.Абрамова, В.М.Авдасьова, М.А.Андреева, В.Бірюковича, М.Богуна, В.Глушко, І.Гордеевої, А.Грас'є, В.І.Екземплярського, М.Жевахова, І.Куліш-Лукашевич, О.О.Лютецького, О.Малишевського, Л.Г.Мельника, М.Побединського, А.Сикорського, В.Соловйова, Н.С.Солодовника, П.М.Солонини, М.В.Соміна, В.Ткаченка, П.К.Федоренка, Г.Фурсея, В.Шейка та інших.

Формулювання цілей статті... Метою статті є аналіз різних підходів до вивчення і оцінки життя і творчості М.М.Неплюєва.

Виклад основного матеріалу... Історіографію присвячену вивченню життєдіяльності Миколи Миколайовича Неплюєва можна розділити на два періоди: 1-й – кінець ХІХ – початок ХХ ст.; 2-й – кінець ХХ — початок ХХІ ст. У радянський період діяльність М.Неплюєва і відповідно Трудового братства практично не вивчалась з причин його релігійної направленості.

До сучасників М.Неплюєва належить дослідник Петро Миколайович Солонина, який написав статтю «Воздвиженская сельскохозяйственная школа. (Из личных впечатлений)», опубліковану в «Земському збірнику Чернігівської губернії» (1893) р. Відвідавши цей навчальний заклад за дорученням губернської управи задля того, щоб безпосередньо познайомитися з особливостями його організації та діяльністю, отримав цілком позитивне враження. П.Солонина описав господарство Трудового братства, побут вчителів та учнів, говорячи про гарно впорядковану територію навколо школи, він назвав її «поетичний куточок...для тихої вдумливості та душевної рівноваги» [8, с.84]. Автор зауважував, що за браком часу він не встиг детально вивчити виховну систему школи та її результати, але він відмітив працьовитість учнів, відсутність сварок, дбайливе ставлення як до особистих так і до шкільних речей, добрі і щирі відносини учнів з вихователями.

Виховній системі М.Неплюєва була присвячена стаття В.Бірюковича, опублікована в журналі «Русская школа» в 1895 р., під назвою «Из воспитательных опытов». Автор робить аналіз морально-релігійного виховання в школах Хрестовоздвиженського Трудового братства, відводячи місце критиці. Його увагу привернула система учнівського самоврядування, розроблена безпосередньо організатором. Розглядаючи роботу братських гуртків, основною метою яких було самовдосконалення, взаємодосконалення та «переродження» вихованців, В.Бірюкович наголошує на існуванні певного морального насилля над учнями. На його думку, духовний тиск з боку фундатора школи та старших товаришів міг призводити до удавання вихованцями змін їх характеру і поведінки в бажаному напрямі. Не погоджувався автор статті і з наданням права молодим людям розумово і морально незрілим судити вчинки, а інколи і думки своїх товаришів. В цьому він бачив згубну дію на характер юнаків та причину «пристрасті до нетерпимості і резонерства» [3, с.112–118].

Священик Микола Побединський написав статтю «Неплюевские братства и школы. Их основные тенденции, характер и значение», що вийшла в 1901 в журналі «Вера и церковь». У своїй публікації М.Побединський висловлює скептичне ставлення щодо релігійних поглядів Миколи Неплюєва. Автор зазначає, що М.Неплюєв недостатньо розуміє сутність християнства, «занадто малого значення він надає добродійним святым засобам Церкви, її ієрархії та авторитету, які так важливі для православного християнина» [6, с.125]. В той же час М.Побединський погоджується із зауваженнями Миколи Неплюєва щодо недоліків шкільних предметів, які не відповідають християнським ідеалам. Аналізуючи роботу братських шкіл, автор зазначає, що їх випускники дуже розумні і розвинуті молоді люди і «серед схожих навчальних закладів подібних їм немає» [6, с.136]. М.Побединський висловлює аналогічну думку з В.Бірюковичем, говорячи про недоліки виховної системи. Він також вважає, що бажання учнів сподобатись організатору часто спонукає їх до брехні.

Систему виховання Миколи Неплюєва жорстко критикував Іван Спиридонович Абрамов – відомий історик, письменник, етнограф, який навчався, а згодом і вчителював у школах М.М.Неплюєва. І.Абрамов звинувачував М.Неплюєва в надмірній релігійності, авторитаризмі та удаваності його благих намірів. У своїй книзі «В культурном скиту» Іван Абрамов писав, що у «неплюєвських» школах закладається фундамент лицемірного ієзуїтського дресирування, яке завершується вже в братстві. «Будь-хто, хто не зуміє заглушити в собі особистості і відлитися в загальну форму, негайно виключається зі школи. Так, в братство потрапляють вже сповна знебарвлені фігури, готові по даному сигналу виявляти різні християнські почуття: плакати сльозами розчулення, скрушно ридати про свої гріхи з приводу цюнайменших відступів від братських правил» [1, с.42].

Свою увагу І.Абрамов звертав на методи покарання учнів. Нестерпним він вважав «відлучення від товаришів». Воно полягало в тому, що вихованцю, який провинився суворо заборонялося мати будь-яке спілкування з іншими товаришами. Якщо «відлучений», за словами І.Абрамова, і ризикне звернутися до кого-небудь із «благонадійних» товаришів, з ним не стануть розмовляти: «настільки всі віддресировані, настільки всі бояться покарання за порушення постанови старших» [1, с.57].

Невдовзі, таке ставлення з боку товаришів та вихователів спонукало «відлученого» визнати свою провину і покаятись. Але разом з цим Абрамов визнавав високий інтелектуальний рівень неплюєвських шкіл. «Ті вихованці, – писав він – які прагнули до розумовому розвитку, досягали видатних результатів». Також він відзначав економічні успіхи братства, господарство якого велося у зразковому порядку.

Член Думи Трудового братства, найближчий помічник Миколи Неплюєва Андрій Фурсей відповів на критику І.Абрамова. У своїй статті «Имеют ли основание говорить о «Неплюевщине» и «Неплюевцах»» він зазначав, що публікації Івана Абрамова – це навмисне спотворення фактів життя братства і шкіл. Характер його статей, в яких він змальовує М.М. Неплюєва грубим, невірніваженим самодуром, абсолютно не відповідають дійсності. «Все викривлено до невпізнання в статтях Абрамова. Сердечні, прості стосунки, повні щирості і духовного шляхетства, під його пером приймають характер якоїсь брехливої комедії. Витончена урочистість наших свят – абсолютно чужий нам характер сектантських утіх» [10, с.6].

У статті «Школы Н.Н.Неплюева, как пример самобытного воспитания», автор приват-доцент Московського університету Олександр Олександрович Лютецький писав, що він добре знайомий із закладами М.Неплюєва (він був членом братства) і категорично не погоджується з висловлюваннями Івана Абрамова щодо Трудового братства. На думку Лютецького публікації І.Абрамова є абсолютно неправдивим висвітленням фактів. Він зауважував, що подібні брехливі повідомлення безглузді, тому що діяльність згаданих установ абсолютно відкрита і доступна не лише властям світським і духовним, але і всім приватним особам, які зацікавлені, щоб особисто перевірити надруковані повідомлення, нерідко породжені особистими рахунками і лихослів'ям [5, с.4].

Професор В.І.Екземплярський, який цікавився діяльністю М.Неплюєва написав після його смерті статтю «Памяти Миколая Николаевича Неплюева», що була опублікована в науковому журналі «Труды Киевской Духовной Академии» в 1908 р. Ще одна посмертна стаття, що мала назву «Н.Н.Неплюев – подвижник земли русской. (Венок на могилу)» була написана від імені членів братства. Публікація сповнена любов'ю до покійного наставника, вдячністю за подароване нове життя в братстві.

Позитивно оцінили християнсько-гуманістичну філософію Неплюєва такі духовні письменники як С.О.Соллертинський, П.Я.Светлов, М.Жевахов, Н.Тареев, релігійний мислитель В.С.Соловйов, а також авторитетні європейські вчені: німецький історик церкви Фрідріх Ніппольд, знаний французький славист Альбер Грас'є, польський поет, професор Тадеуш Міцинський.

Відомий публіцист М.Меншиков мав особисту неприязнь до М.Неплюєва. Відвідавши братство він вирішив, що життя в братстві удаване і нещире. М.Меншиков опублікував кілька статей у газеті «Неделя» проти братства і його засновника. В загальноросійській пресі про Трудове братство говорили насторожено, як про «знамено пророче, якусь незрозумілу загадку», Братство іменували «небезпечною і шкідливою утопією», «культурним скитом», «процвітаючою комуністичною общиною» та інше.

Переходячи до новітньої історіографії, необхідно відзначити ґрунтовну роботу про братство М.Неплюєва, яку написав Нестор Семенович Солодовник, кандидат військових наук, доцент. З 1922 по 1927 роки він навчався у Воздвиженській агрономічній школі, яку закінчив з відзнакою. Монографія має назву «Воздвиженское трудовое братство – локальная модель будущего бесконфликтного общества социальной справедливости: (Теория, практика, печальный финал)», що побачила світ у 1994р. За його словами, взятися за перо спонукали вдячна пам'ять про неплюєвські школи, близьке знайомство з вихованцями братства і почуття обурення за несправедливе нехтування іменем Неплюєва, яке відбувалося в ту пору на його батьківщині. Достоїнствами цієї праці є глибокий, всебічний аналіз діяльності Трудового братства та сільськогосподарських шкіл заснованих М.М.Неплюєвим, ясність викладу, чітке висвітлення фактів. Цінність цієї роботи полягає ще й у тому, що написана вона очевидцем, який і до вступу в братську школу, проживав в одному з навколишніх сіл. Н.Солодовник був свідком діяльності братства до його суттєвих змін після Жовтневої революції, коли в общині зберігалися звичаї, характер та внутрішня атмосфера християнського братства-комуни. Результатом цих спогадів, особистих вражень та досліджень стала його монографія.

Н.С.Солодовник аналізує основні складові частини світогляду М.Неплюєва, виділяючи мирне перетворення суспільного устрою, русійну силу якого становить єднання в братолюбстві. Автор досліджує ідеї Миколи Миколайовича щодо покращення економічної ситуації в країні, яке він бачив у піднятті культурного рівня селянина та наданні йому якісної агрономічної освіти. Дослідник також звертає увагу і на зацікавленість діяльністю М.Неплюєва з боку світової громадськості. Засновник братства був обраний почесним президентом Конгресу єдиного людства у Парижі; Міжнародна ліга світу, з головним бюро в Берні, визнала Трудове братство своєю філією в

Росії з правом посилати своїх представників на всі конгреси Ліги. Англо-російська літературна спілка у Лондоні підтримала діяльність Неплюєва і обрала його своїм членом. Трудове братство і школи відзначив своїм візитом професор Сорбонни [7, с.5].

Фурсей Георгій Миколайович, професор Санкт-Петербурзького державного університету, академік Російської академії природничих наук (РАПН), займається розповсюдженням просвітницьких ідей Миколи Неплюєва. Його батько був членом Неплюєвського Трудового братства, дід Андрій Фурсей членом Думи на посаді управляючого. В своїх роботах Георгій Миколайович говорить, що життя в братстві було високоморальним, гідним, дуже високої якості, завдяки науковому підходу і ефективній економіці. На його думку, школи і спосіб життя братства дозволили сформувати «особливу популяцію» творчих людей, що сприймають працю як радісний творчий процес. М.Неплюєв створив спільноту соціально відповідальних людей, що ставляться один до одного з повагою і любов'ю [11].

Кандидат фізико-математичних наук, бакалавр теології М.В.Сомін, у своїх працях розглядає реформаторську та просвітницько-педагогічну діяльність М.Неплюєва, історію виникнення Трудового братства, його подальшу долю, оцінюючи її позитивно він говорив і про перебільшення повноважень М.Неплюєвим в соціально-педагогічній та духовній сферах [9].

Серед сучасних дослідників особистості Миколи Неплюєва необхідно відзначити жителя с.Воздвиженське Валерія Миколайовича Авдасьова, завдяки ентузіазму якого та надзвичайному інтересу до видатного земляка, було засновано Народний історико-меморіальний музей «Трудове Братство Миколи Миколайовича Неплюєва». В.М.Авдасьов є директором цього музею, він наполегливо працює над популяризацією творчої спадщини Миколи Неплюєва та збереженням пам'яті про нього. У своїх книгах «Трудовое братство Н.Н.Неплюєва. Его история и наследие», «Свет памяти. Н.Н.Неплюєв в воспоминаниях современников» та в багатьох статтях він викладає результати досліджень про діяльність Трудового братства, його соціально-економічного розвитку, описує долі видатних членів Братства і самого засновника [2].

У 2001 р. у видавництві Національної академії наук України вийшла в світ автобіографічна повість П.К.Федоренка «Срібні нитки», яка розповідає про становлення Братства. Найґрунтовніша біографія М.Неплюєва вийшла в 1997 році в Лозанні. Це книга професора Ліонського університету Режи Ладу.

Професор Сумського державного університету Мельник Леонід Григорович, написав книгу «Состоявшаяся утопия, или Машина времени Н.Н.Неплюєва», що вийшла друком у 2004 р. Автор аналізує причини соціально-економічного успіху роботи Хрестовоздвиженського трудового братства.

Гордеева І.А. у своїй монографії «Забытые люди». История российского коммунитарного движения», розглядаючи історію землеробських общин в контексті соціально-культурної та інтелектуальної історії Росії останньої чверті ХІХ ст., досліджує діяльність Трудового братства М.Неплюєва. Цікавими є її зауваження стосовно нервового стану Миколи Неплюєва. Дослідниця зробила припущення, що характерним для психологічного стану організатора братства було відчуження – почуття роздільності людини з суспільством. Це, на її думку, проявилось в розладі між внутрішнім світосприйняттям і зовнішнім благополучним життям. Ірина Гордеева зазначає, що в особистій справі М.М.Неплева в Санкт-Петербурзькому університеті дуже частими є прохання звільнити його від занять за станом здоров'я. На її думку це є показником систематичних нервових розладів студента [4, с.102-111].

Викликає інтерес кандидатська дисертація з богослов'я на тему: «Христианское мировоззрение в понимании и деятельности Н.Н.Неплюєва», Олексія Федянина.

Статті, присвячені вивченню життєдіяльності М.М.Неплюєва, друкують у періодичних виданнях такі українські дослідники як: В.Авдасьов, М.Андреев, В.Глушко, І.Куліш-Лукашевич, О.Малишевський, А.Плодиста, В.Суріков, О.Сикорський, В.Шейко та ін.

У 2011 році була видана книга перша «Избранные сочинения Н.Н.Неплюєва», що містить праці, які найбільш повно характеризують соціально-економічну діяльність Трудового братства. Підготовкою видання займалися В.Н.Авдасьов, Л.П.Москаленко, В.К.Шейко та ін.

Висновки... Отже, історіографія кінця ХІХ – початку ХХст. щодо творчої спадщини М.Неплюєва мала суперечливий характер, від суцільної ідеалізації до жорсткої критики. Різноманіття поглядів зумовлене можливістю особистого безпосереднього знайомства з атмосферою життя Трудового братства, виховними принципами та організатором. Новітня історіографія є більш об'єктивною, дослідники виділяють економічні, просвітницько-педагогічні ідеї Миколи Неплюєва, вказуючи також на існування певних недоліків в його діяльності. Сучасними дослідниками відроджується та популяризується, забута в радянський час, спадщина М.М.Неплюєва.

Список використаних джерел та літератури:

1. Абрамов И. В культурном скиту: об одной процветающей коммунистической общине / И. Абрамов. – СПб. : Жизнь и знание, 1914. – 99 с.

2. Авдасєв В. Н. Трудовое братство Н. Н. Неплюева. Его история и наследие / В. Н. Авдасєв. – Сумы : РИО «АС-Медиа», 2003. – 64 с.
3. Бирюкович В. Из воспитательных опытов / В. Бирюкович // Русская школа. – 1895. – № 10. – С. 110–118.
4. Гордеева И. А. «Забытые люди» история российского коммунитарного движения / И. А. Гордеева – Серия «Первая монография» под ред. Г. А. Бордюгова. – М. : АИРО-XX, 2003. – 240 с.
5. Лютецкий А. Школы Н. Н. Неплюева как пример самобытного воспитания / А. Лютецкий // Знамя. – М. : Типография Борисенко, 1900. – 23 с.
6. Побединский Н. Неплюевские братства и школы. Их основные тенденции, характер и значение / Н. Побединский // Вера и церковь. – 1901. – № 6. – С. 117–141.
7. Солодовник Н. С. Н. Н. Неплюев : Воздвиженское трудовое братство – локальная модель будущего бесконфликтного общества социальной справедливости / Н. С. Солодовник. – М. : Высшая школа, 1994. – 297 с.
8. Солонина П. Н. Воздвиженская сельскохозяйственная школа. (Из личных впечатлений) / П. Н. Солонина // Земский сборник Черниговской губернии. – 1893. – № 8–9. – С. 81–96.
9. Сомин Н. В. Крестовоздвиженское трудовое братство Николая Николаевича Неплюева / Н. В. Сомин // Вестник ПСТГУ IV: Педагогика. Психология. – 2008. – Вып. 1(8). – С. 57–72.
10. Фурсей А. Имеют ли право говорить о «Неплюевщине» и «Неплюевцах» / А. Фурсей. – С.-Петербург : Типография В. Тиханова, 1902. – 8 с.
11. Фурсей Г. Н. Поиск пути [Электронный ресурс] / Г. Н. Фурсей. – СПб. : (Духовное наследие) – 2005. – Режим доступа : <http://www.delorus.org/medialibrary/detail.php?ID=1888>.

Аннотация

Н.А.Ковальова

Историография исследования личности М.М.Неплюева – педагога, философа и общественного деятеля

Статья посвящена исследованию историографии жизнедеятельности выдающегося общественного деятеля, философа и педагога М.Неплюева. Анализируются наиболее известные и фундаментальные труды, в которых изучаются творческое наследие, взгляды и основные аспекты жизни Неплюева. Освещаются различные взгляды авторов на его мировоззрение, педагогическую и общественную деятельность, работу Крестовоздвиженского трудового братства. Устанавливаются отличительные черты новейшей историографии и историографии конца XIX – начала XX в.

Ключевые слова: М.Неплюев, историография, исследование, автор, публикация, Трудовое братство, сельскохозяйственная школа, система воспитания.

Summary

N.A.Kovalyova

Historiography of Studying of the Personality of N.N.Nepluev – the Teacher, the Philosopher and the Public Figure

Article is devoted to the historiography investigation of the outstanding public figure, the philosopher and teacher N.Nepluev's activity. The most known and fundamental publications which studied the heritage, views and the main aspects of Nepluev's life of are analyzed. Different views of authors on his outlook, pedagogical and public activity, activity of The Holy Cross Day Labor brotherhood are highlighted. Distinctive features of a modern historiography and historiography of the XIX century ending– XX century beginning are established.

Key words: N.Nepluev, historiography, research, author, publication, Labour brotherhood, agricultural school, educational system.

Дата надходження статті: «7» жовтня 2013 р.

УДК 796.01(477) «192/193»

Г.П.КОВАЛЬЧУК,

кандидат педагогічних наук

(м.Кам'янець-Подільський)

Організаційні основи фізичного виховання молоді в радянській Україні у 20-х роках XX століття

У статті розкрито організаційні основи становлення і розвитку основ фізичного виховання молоді 20-х років XX ст. у Радянській Україні. На основі відповідної джерельної бази автором здійснено спробу історико-педагогічного аналізу активної розбудови радянської системи фізичного виховання, що здійснювалась за діяльної позиції влади, партійно-державного апарату та ініціативи комсомолу на чіткій ідеологічній основі з орієнтацією молоді на масову військово-прикладну та спортивну підготовку, зумовлених специфікою соціально-політичної та економічної ситуації в країні. Узагальнюються зміст і форми фізкультурно-спортивного руху та важливість історичного досвіду минулого для сучасної теорії і практики фізичного виховання.

Ключові слова: освіта, організаційні основи, фізичне виховання, фізкультурно-спортивний рух, позиція влади, ініціатива комсомолу, військово-спортивна підготовка, фізична культура, система виховання, історичний досвід.